

2020góne' diné dawólta' bik'ehgo á'jiił'jįhígíí neiyít'ánínígíí

2020góne' diné dawólta'go naaltsoos hadilnéehgo
na'idíkid bik'ehgo atah hodóltahígíí hait'éego ájiił'jįh

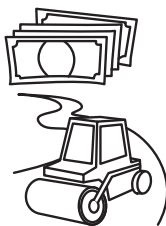
United States®
Census
2020

Yá'át'ééh 2020góne' diné dawólta' atah ánilééh

T'áá lá'ízh nízínigo hoł ólta'.

Biniyé diné wólta'ígíí U.S. biyi' diné naaldeehígíí t'áá altso t'áá láhádi, t'áá láhádi t'eiya deiidóotah da'ólta'góne' haa'ishíí naagháhigi bił iidóoltah. Nihiká adiilwoł diné kéedahat'íidi ał'ąą ádaat'éhígíí t'áá altso bił da'iidóoltah.

Diné nidawóltahgo bee éédahózinii álah ádaalyaígíí t'áá iiyisíí bíhólníihii át'é.

U.S. Bee Haz'áanii aláahdi bíhólníihii ts'ídá yee has'á neeznáá nínáhahgo diné wólta'doo ní. Da'óltahdóó bik'iji' dayéelta'ii naalkah éi binahji' nitsaa hadahwiisdzodéé' naat'áanii haashíí néelt'e'go Naat'áanii bee haz'áanii ádeil'íní danilíí doo, áádóó Wáashindoondéé' \$675 míiltsoh dóó bi'áan béeso nínáhahgo diné kéedahat'íidi ał'ąą ádaat'éhígíí ninádadił'ááh.

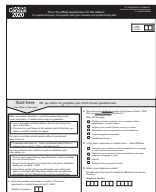
Díí keyah si'ánidóó nanináhígíí bąąh atah nił iidóoltah.

Diné nidawóltahgo naaltsoos hazhdiił'íih éi t'áá iiyisíí bee haz'á. Éi binahji' "shídó' shił ólta'!" jinígo nihinahat'a' bee atah neilnishgo át'é.

Nída'ólta'go bínanidéekidígíí baa hóchí' doo.

Wáashindoon bibeel'áanii bee nída'ólta'go nahódíkidgo hojoolne'ígíí baa áháyá. Nanídíkidgo hwiínilne'ígíí éi nída'éelta'go dayéelta'ígíí baa hane' bee na'anish dóó wáashindoon binaanish bił nahaz'ánidéé' doo nik'iji' yee nidadoolnish da.

2020góne' diné dawólta'go naaltsoos hadil'jigo na'idíkidígíí díí naaltsoos bik'ehgo á'jiil'jígíí choiníł'jigo bik'ehgo na'idíkidígíí ádadíłíł.

2020góne' diné dawólta'go naaltsoos hadil'jigo na'idíkidígíí bee atah hodóltahígíí éi naaltsoos haa nínáhájeehdi nízhdííłtsos dóó hach'é'ádaągi nidayiinił doo t'áá altsogóó dahoníghangóó.

Naaltsoos Hadílééhígíí T'áá Bítséedi

1. Naaltsoos hadil'íigo bee na'idíkidígíí hadííltsoos dóó hahool'áhagi ąą ádííííí'.
2. Díí t'áá Dinék'ehgo á'jiił'íih yaa halne'ígíí bik'ehgo naaltsoos bee na'idíłkid t'áá Bilagáanak'ehgo ályaaígíí hadadidííííł na'idíkid baa náhólne'go. **NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDÍKID ÁJIIŁ'ÍIHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA.**
3. Nanídíniikidgo áłtsé t'áadoo ła' ánílééhé hooghan bii', alk'ihoní'ąągo hooghan anída'atááhígíí bii', hooghan naadzízi bii' atah dabighanígíí yídííłtah hóyahgi bik'eh ádíííííííí bikáá'.

Háidish Wóltah

Hooghan bii', alk'ihoní'ąągo hooghan anída'atááhígíí bii', hooghan naadzízi bii' atah dabighanígíí t'áá altso wóлта' íishjááh:

- Diné t'áá altso yídííłtah, awée' áldó', áłahjì' kwe'é dabighan dóó dabiiłkááhígíí wóлта'.
- Kwe'é hooghanígi háida doo bighan da dóó doo biiłkáhá dago béesh nitsékeesí bee na'izhdíłkid bee nihił náhodííłnih.

Diné nídawóлта'ígíí éí t'áá altso bil óлта' t'ááláhagi bighan ádin nidi:

- Ła' da t'áá łáhagi bighan ádingo T'ąąchil t'áálá'í yoołkáágóné', 2020 yihahgo éí t'áá wóлта' doo.

Wáashindoondi Diné Nídawóлта' Bina'anishgi éí t'áá altsogóó diné nidaháaztąągóó dayóлта':

- Hastói dóó sánii baa áháyąądi nidaháaztánígíí, awáalyaadi, awáalyaa hótsoadi, awáalyaaí dabidó'tą'di nidaháaztánígíí éí T'ąąchil t'áálá'í yoołkáágóné', 2020 yihahgo éí doo bił íídóolta da.
- Háida bidziilgo óolta'di, hastói dóó sáani baa ádahayąądi sidáago, tsiláotahdi naagháago, awáalyaadi sidáago éí doo naaltsoos bikáá' ázhdoolííł da azhá ch'ínádzáago nídoodáał nidi doo yídóolta da. Naakidi yéelta' dooleel.

Naaltsoos anááhooltahígíí bikáa'gi na'idíkid dóó yína'níłtinígíí hazhó'ó yízhdóolta.
Naaltsoos bik'ehgo na'idíkid ájiił'íihígíí éí bínahodíkidígíí doo bikáá' ádajile' da.

Naaltsoos áłtséégone' siltsooz na'ídíkidgo dabikáá'ígíí hadadidííííí

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDÍKID ÁJIIŁ 'ÍHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA

1. How many people were living or staying in this house, apartment, or mobile home on April 1, 2020?

Number of people =

Diné ánéelt'e'ígíí

2. Were there any additional people staying here on April 1, 2020 that you did not include in Question 1?

Mark ☒ all that apply.

- ☐ Children, related or unrelated, such as newborn babies, grandchildren, or foster children
- ☐ Relatives, such as adult children, cousins, or in-laws
- ☐ Nonrelatives, such as roommates or live-in babysitters
- ☐ People staying here temporarily
- ☐ No additional people

3. Is this house, apartment, or mobile home — Mark ☒ ONE box.

- ☐ Owned by you or someone in this household with a mortgage or loan? Include home equity loans.
- ☐ Owned by you or someone in this household free and clear (without a mortgage or loan)?
- ☐ Rented?
- ☐ Occupied without payment of rent?

4. What is your telephone number?

We will only contact you if needed for official Census Bureau business.

Telephone Number

-    -

Bik'ehgo béesh bee hane'í

Díí hooghan bii', alk'ihoní'áago hooghan anída'atááhígíí bii', hooghan naadzíí bii' díkwíííílt'é dahaghan leh T'ááchil t'áálá'í yoolkáál, 2020góné'?

Áádóó háí aldó' kwe'e dabiilkááh T'ááchil t'áálá'í yoolkáágóné', 2020 dóó hóshdégé' ts'ídá áłtséégone' bínanídéékidgo t'áadoo bil íínlta'ígíí?

Saad dahnaazjaa'go dik'áago ☒ bíghah naaz'á, éí nídádéé't'í'ígíí biyi' ahnáda'díizoh.

- Áłchíní, ník'éí éí doodago doo ník'éí da nidi, awéé chí'í, nitsóóké, nínáliké, doodago áłchíní beiszjíd
- Ník'éí, áłchíní t'áá hóyáanii, níl nizeedí/naa'aash, éí doodago niyé danilínígíí nizháá'áád doodago naadaaní
- Doo daník'éí, ła' da t'óó bíł nighango doodago áłchíní yaa áhátyáago na'álkee sídáago
- T'óó hónishgháníjį' na'alk'ee sídáhígíí
- T'áá háí da bíł íídóoltahii doo hólqo da

Díísh hooghan át'é, alk'ihoní'áago hooghan anída'at'ááhígíí át'é, éí doodago hooghan naadzíí át'é —

Dik'áago ☒ naaz'nilígíí T'ÁÁ ŁÁ'ÍGO bii' ahná'íizoh.

- T'áá nih éí doodago kwe'é hoogan bii' bighanígíí bighan niljigo nayiinliigo éí doodago béso ba'ínilgo yik'é ní'íiléego daats'í át'é? Hooghan bee agh háá'á b'aan nanideehígíí da.
- T'áá nih éí doodago kwe'é hooghan yii' dabighanígíí ła' bighan niljigo daats'í doo bee ihodit'ígóó haghan siljį' (hooghan altsó bik'é ní'ílyá béso ba'ínil)?
- Hooghan ha'ít'á daats'í?
- Hooghan ha'ít'á daats'íhígíí doo bik'é ní'íilyéégoó bii' hooghan?

Bik'ehgo béesh bee nich'į' hane'ígíí hait'éego bikáá'?

Wáashindoondi Diné Nídawólta' Bina'anishgi biníyíí hólqogo éí nich'į' hodoonih éí doodago naadadikah.

Naaltsoos bee na'ídkid naaki ahoolt'ahgóne' nisht'ajigo na'ídkidígíí hadadíle'

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDKID ÁJIL 'IHHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA

5. Please provide information for each person living here. If there is someone living here who pays the rent or owns this residence, start by listing him or her as Person 1. If the owner or the person who pays the rent does not live here, start by listing any adult living here as Person 1.

What is Person 1's name? Print name below.

First Name

MI

Last Name(s)

Aláají' bízhi'ígíí
(first name)

Akéédóó bízhi'ígíí
(last name[s])

Bízhi' ata'góne'ígíí
(middle initial)

6. What is Person 1's sex? Mark ☒ ONE box.

☐

Male

☐

Female

7. What is Person 1's age and what is Person 1's date of birth? For babies less than 1 year old, do not write the age in months. Write 0 as the age.

Age on April 1, 2020

years

Print numbers in boxes.

Month

Day

Year of birth

Díkwíí binááhahígíí,
nááhaigo wólta'go,
T'áächil t'áálá'ígóó
yoolkáátgóne', 2020

Nídídzíí
biníí'

Bijígóne'

Yíhahgóne'
hodizhchí

8. Is Person 1 of Hispanic, Latino, or Spanish origin?

☐

No, not of Hispanic, Latino, or Spanish origin

☐

Yes, Mexican, Mexican Am., Chicano

☐

Yes, Puerto Rican

☐

Yes, Cuban

☐

Yes, another Hispanic, Latino, or Spanish origin – Print, for example, Salvadoran, Dominican, Colombian, Guatemalan, Spaniard, Ecuadorian, etc.

Kwe'é atah dabighanígíí t'áálá'í nízínigo bína'ídkidíí' ádadííííí. Háí da kwe'é sínidáhígíí hooghan yik'é ní'iléhígíí T'áálá'ígóne' Sizinígíí diniigo bikáá' ádanile' doo. Hooghan yis'ánígíí éí doodago ba'ít'áago yik'é ní'iléhígíí doo kwe'é bighangóó éí t'áá hóyáanii t'áá háí da t'áá hóyáanii ła' T'áálá'ígóne' Sizinígíí diniigo bikáá' ádanile' doo.

T'áálá'ígóne' Sizí bíínínígíí haa wolyé?

T'áálá'ígóne' Sizí bíínínígíí daats'í hastjìh/ashkii nílí éí doodago asdzání/at'ééd nílí?

Dik'áago ☒ naaz'nílígíí T'ÁÁ LÁ'ÍGO bii' ałná'iizoh.

■ Hastjìh/ashkii

■ Asdzání/at'ééd

T'áálá'ígóne' Sizí bíínínígíí díkwíí binááhahí dóó yoonkáalگو yìzhchínígíí baa hółne'?

Awéé' t'ahdoo t'ááláh'í binááhahígóó éí díkwíí bee nídeezidígíí doo ádíííííí da. Binááhahígíí názbąsgo, O, ádííííííí.

T'áálá'ígóne' Sizí bíínínígíí daats'í Naakaii, Naakaii keyah shádi'áahdépé' naagháhígíí, éí doodago tó wónaadi keyah Spaindépé' naagháhígíísh át'é?

■ Dooda, doo Naakaii, Naakaii shádi'áahdépé' naagháhígíí, doo tó wónaadi keyah Spaindépé' naaghahigii

■ Aoo', Naakaiiłbáhi, Naakaii t'áá kojí keyah si'ánidépé' naagha

■ Aoo', keyah Puerto Rican dine'é

■ Aoo', keyah Cuban dine'é

■ Aoo', náána łahgo át'éego Naakaii, Naakaii shádi'áahdépé' naagháhígíí, doo tó wónaadi keyah Spaindépé' naaghahigii — alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, Salvadoran dine'é, Dominican dine'é, Colombian dine'é, Guatemalan dine'é, Naakaii, Ecuadorian dine'é, háishjì nilínígíí bízhi' ájiił'jìh.

Naaltsoos bee na'ídíkid naaki ahoolt'ahgóne' nishnáájigo na'ídíkidígíí hadílééh

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDÍKID ÁJIIŁ'İHÍGÍÍ ÉÍ BİNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BİKÁÁ' ADAJILE' DA

9. What is Person 1's race?
Mark ☒ one or more boxes **AND** print origins.

☐ White – Print, for example, German, Irish, English, Italian, Lebanese, Egyptian, etc. ¿

☐ Black or African Am. – Print, for example, African American, Jamaican, Haitian, Nigerian, Ethiopian, Somali, etc. ¿

☐ American Indian or Alaska Native – Print name of enrolled or principal tribe(s), for example, Navajo Nation, Blackfeet Tribe, Mayan, Aztec, Native Village of Barrow Inupiat Traditional Government, Nome Eskimo Community, etc. ¿

☐ Chinese

☐ Vietnamese

☐ Native Hawaiian

☐ Filipino

☐ Korean

☐ Samoan

☐ Asian Indian

☐ Japanese

☐ Chamorro

☐ Other Asian – Print, for example, Pakistani, Cambodian, Hmong, etc. ¿

☐ Other Pacific Islander – Print, for example, Tongan, Fijian, Marshallese, etc. ¿

☐ Some other race – Print race or origin. ¿

T'áálá'ágóne' Sizí bíínínígíí éí ha'át'íí al'aą dine'é?

Dik'áago ☒ nída'asdzoogíí t'áá lá'igo éí doodago nidadéét'i'ii bii' ałná'izoh DOÓ nilínígíí bízhi' alkéé' naaznilgo ádííłíí.

- Bikági Łigaii — alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, German dine'é, Irish dine'é, English dine'é, Italian dine'é, Lebanese dine'é, Egyptian dine'é, háishíí nilínígíí bízhi' ájiił'ííh.
- Naakaii Łizhinii éí doodago Naakaii Łizhinii keyah ahii'sinildéé' naagháhígíí — alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, Naakaii Łizhinii keyah ahii'sinildéé' naagháhígíí, Jamaican dine'é, Haitian dine'é, Nigerian dine'é, Ethiopian dine'é, Somali dine'é, háishíí nilínígíí bízhi' ájiił'ííh.
- Áłtsé kééhat'íinii keyah ahii'sinil biy'di kééhat'íinii — Wááshindoondéé' béécho' dilzinígíí alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh Diné, Blackfeet Tribe, Mayan dine'é, Aztec dine'é, Native Village of Barrow Inupiat Traditional Government, Nome Eskimo Community, háishíí nilínígíí bízhi' ájiił'ííh.
- Bináá'adaalts'ózi dine'é
- Vietnamese dine'é
- Hawaiian diné áłtsé kééhat'íinii
- Filipino dine'é
- Korean dine'é
- Samoan dine'é
- Asian Indian dine'é
- Japanese dine'é
- Chamorro dine'é
- Asian dine'é — alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, Pakistani dine'é, Cambodian dine'é, Hmong dine'é, háishíí nilínígíí bízhi' ájiił'ííh.
- Táłkáá' bikéyahdéé' dine'é — alkéé' sinilgo nilínígíí bízhi' ánilééh, Tongan dine'é, Fijian dine'é, Marshallese dine'é, háishíí nilínígíí bízhi' ájiił'ííh.
- Náána ła' dine'é jílí — alkéé' sinilgo bízhi' éí doodago al'aą dine'é éí doodago hadine'é bits'áádéé' joogáálígíí ánilééh.

Bil íiníłta'ígúí t'áálá'í nízínígo na'ídíkidígúí bá hadadidííł

Bil íiníłta'ígúí t'áálá'í nízínígo hóyahgi naakigo na'ídíkid bikáá'ígúí nabídídóokił

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDÍKID ÁJIL 'I'ÍHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA

2. Does this person usually live or stay somewhere else?

Mark ☒ all that apply.

☐ No	☐ Yes, with a parent or other relative
☐ Yes, for college	☐ Yes, at a seasonal or second residence
☐ Yes, for a military assignment	☐ Yes, in a jail or prison
☐ Yes, for a job or business	☐ Yes, for another reason
☐ Yes, in a nursing home	

3. How is this person related to Person 1? Mark ☒ ONE box.

☐ Opposite-sex husband/wife/spouse	☐ Father or mother
☐ Opposite-sex unmarried partner	☐ Grandchild
☐ Same-sex husband/wife/spouse	☐ Parent-in-law
☐ Same-sex unmarried partner	☐ Son-in-law or daughter-in-law
☐ Biological son or daughter	☐ Other relative
☐ Adopted son or daughter	☐ Roommate or housemate
☐ Stepson or stepdaughter	☐ Foster child
☐ Brother or sister	☐ Other nonrelative

Díí bil ółta'ígúísh nááná lahdi bighan éí doodago doo áadi sídáa leh?

Saad dahnaazjaa'go dik'áago ☒ bíighah naaz'á, éí nídadéét'i'ígíí biyi' alnáda'díízhoh.

■ Dooda

■ Aoo', bidziilgo wódahgo ółta' biniyé	■ Aoo', bimá dóó bizhé'é éí doodago lahgo át'éeego bik'ei yił naháztá
■ Aoo', tsiláoltsooi yił tádínéeh	■ Aoo', keeshjidi éí doodago nááná la' hooghanídi
■ Aoo', naanish biniinaa	■ Aoo', awáalyaa éí doodago awáalyaa hótsoadi
■ Aoo', hastói dóó sánii baa ádahayáadi	■ Aoo', t'áa ha'at'íishíí biniyé

Díí éí diné T'áálá'ígóne' Sizinígúí hait'áo yił ahidéét'i'?

Dik'áago ☒ naaz'nilígúí T'ÁÁ LÁ'ÍGO bii' alná'íizoh.

■ Bahastíih/be'asdzáah/yił sikéhígúí	■ Bizhé'é éí doodago bimá
■ Hastíih/asdzáá t'óó yił bighanígúí	■ Bitsói/Bínálí
■ Asdzáni/hastíih jilígígo t'áa hó jilínígúí bił jizhké	■ Yá'jyééhígúí
■ Asdzáni/hastíih jilígígo t'áa hó jilínígúí doo alhaa ho'dee'nil da nidi bił jizhké	■ Haadaani/Hazháa'áad
■ Hayáázh dóó hach'e'e t'áa hó jishchiinii	■ Lahgo át'éeego bik'ei
■ Hayáázh dóó hach'e'e t'óó hó jiniséhígúí	■ Yił bighan éí doodago hooghan bii' yił bighan
■ Haye' éí doodago hatsi' jil'í	■ Áłchíní beiszjíd
■ Bilah át'é	■ Doo bik'ei da

Diné hastáá dóó bilááhgóó bił iiníłta'go éí naaltsoos tseebíígóne' ahooltahígíí hadidííł

NAALTSOOS BIK'EHGO NA'ÍDÍKID ÁJIL'ÍHÍGÍÍ ÉÍ BÍNAHODÍKIDÍGÍÍ DOO BIKÁÁ' ÁDAJILE' DA

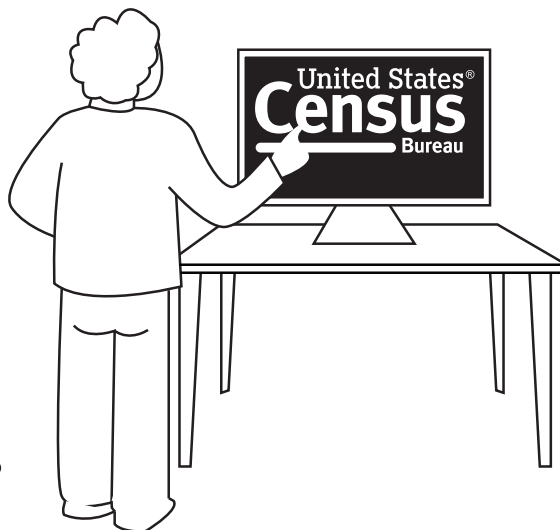
The diagram shows a 2020 Census form for 'Person 7'. It includes fields for First Name, MI (Middle Initial), Last Name(s), Sex (Male/Female), Age on April 1, 2020, Date of Birth (Month, Day, Year), and Related to Person 1? (Yes/No). Below the form are boxes for additional information: 'Hastíh/ashkii' (points to Sex), 'Asdzání/at'ééd' (points to Age), 'Nídidzíí binii' (points to Date of Birth), 'Bijígóne'' (points to Date of Birth), 'Yihahgóne' hodizhchí' (points to Date of Birth), and 'T'áálá'ágóne' Sízí bííníngíí hait'áo yíł ahidéét'í?' (points to Related to Person 1?). A legend indicates 'Aoo' (Yes) and 'Dooda' (No).

Naaltsoos bik'ehgo na'ídikidí Bilagáanak'ehgo ályaaígíí altso hadilyaago naaltsoos bee ná't'áá' áná'ál'íní t'áá íídáá' bé'ashjee'ígíí bee naaltsoos hidigeehdi adí'at.

2020góne' diné dawólta' éí k'ad doo nanitł'a da.

Níł bééhózin daats'í béesh nitsékeesí bee yah ahóót'i'gi bee hazh'diil'íhgo át'é?

2020góne' diné dawólta'go béesh nitsékeesí bee yah ahóót'i'gi bee hazh'diil'íhígíí t'áá ch'ééh áníł'íigó éí naaltsoos bee na'ídikidígíí bikáa'gi diné nídawólta'go bił haz'ánidí béesh nitsékeesí bee yah ahóót'i'ídi atkéé' sinilgo bikáá' éí bik'ehgo nihaa honít'i'.

2020góne' diné dawólta' béesh nitsékeesí bee yah ahóót'i'gi bee hazh'diléehego naalkidgo bik'ehgo hazhdiil'íhígíí yee yínahoniltin éí kwe'é hóló

2020census.gov/languages

D-G (nav) Navajo